

УДК 327.8

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-3\(69\)-10](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-3(69)-10)

Тетяна СЕРГІЄНКО

кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та соціально-гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, проспект Гагаріна, 26, Дніпро, Україна, 49005

ORCID: 0000-0002-4654-9248

Tetiana SERGIENKO

Candidate of Political Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of International Relations and Social and Humanitarian Disciplines, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 26, Gagarina ave., Dnipro, Ukraine, 49005

ORCID: 0000-0002-4654-9248

ФЕНОМЕН ГЕГЕМОНІЧНОГО СТАТУСУ США У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

THE PHENOMENON OF THE HEGEMONIC STATUS OF THE USA IN INTERNATIONAL RELATIONS

У статті поведено аналіз останніх досліджень і публікацій стосовно обраної теми та розглянуто характер сучасної домінуючої позиції Сполучених Штатів Америки у міжнародних відносинах. Проаналізовано зміст категорії «гегемонія». Доведено, що гегемонія у міжнародних відносинах передбачає здатність окремого актора нав'язувати решті учасників власні правила та умови в економічній, політичній, військовій, дипломатичній, культурній та інших сферах. Розглянуто багатовимірний характер впливу Сполучених Штатів Америки на світ. Обґрунтовано беззаперечність провідних позицій Сполучених Штатів Америки у таких сферах як: військова, політична, економічна і соціальна.

Актуальність обраної теми обумовлена практичною потребою наукового осмислення процесів, які відбуваються на міжнародному рівні для подальшого прогнозування розвитку вектора міжнародних соціополітичних відносин. У цьому сенсі особливої уваги заслуговує феномен гегемонії Сполучених Штатів Америки, як держави, що являється світовим глобальним лідером. У той же час, реалії сьогодення свідчать про стрімкі зміни в сучасному світі, які в свою чергу привертають увагу наукової академічної та політичної спільноти та спричиняють дискусії про характер і перспективи американської гегемонії. Тому новий погляд на проблему лідерства з точки зору встановлення актуальних тенденцій розвитку міждержавних відносин потребує більшої уваги. **Мета статті** полягає у дослідженні феномену гегемонічного статусу Сполучених Штатів Америки у міжнародних відносинах. **Завданням дослідження** є вивчення гегемонії в сучасних міжнародних відносинах та дослідження характеру сучасної домінуючої позиції Сполучених Штатів Америки в сучасному світі. **Об'єктом дослідження** виступає діяльність Сполучених Штатів Америки на міжнародній арені, **предметом дослідження** виступає зміст, становлення та реалізація феномену гегемонії у міжнародних відносинах. **Методологічна основа дослідження** має міждисциплінарний характер, що виражається в поєднанні низки підходів і методів теорії міжнародних відносин, політології та історії. Методологічне підґрунтя на теоретичному та практичному рівні забезпечує комплексне дослідження феномену гегемонії в міжнародних відносинах.

Ключові слова: гегемонія, міжнародні відносини, держава-гегемон, США, глобальні відносини, могутність.

The article analyzes the latest research and publications related to the chosen topic and considers the nature of the current dominant position of the United States of America in international relations. The content of the category "hegemony" was analyzed. It has been proven that hegemony in international relations involves the ability of an individual actor to impose its own rules and conditions on the rest of the participants in the economic, political, military, diplomatic, cultural and other spheres. The multidimensional nature of the influence of the United States on the world is considered. The indisputability of the leading positions of the United States of America in such areas as: military, political, economic and social is substantiated.

*The relevance of the chosen topic is due to the practical need for a scientific understanding of the processes that take place at the international level for further forecasting the development of the vector of international socio-political relations. In this sense, the phenomenon of the hegemony of the United States of America, as a state that is the world's global leader, deserves special attention. At the same time, the realities of today testify to rapid changes in the modern world, which in turn attract the attention of the scientific academic and political community and cause discussions about the nature and prospects of American hegemony. Therefore, a new look at the problem of leadership from the point of view of establishing current trends in the development of interstate relations needs more attention. **The purpose of the article** is to study the phenomenon of the hegemonic status of the United States of America in international relations. **The task of the research** is the study of hegemony in modern international*

relations and the nature of the current dominant position of the United States of America in the modern world. The object of research is the activity of the United States of America in the international arena, the subject of research is the content, formation and implementation of the phenomenon of hegemony in international relations. The methodological basis of the research has an interdisciplinary character, which is expressed in the combination of a number of approaches and methods of the theory of international relations, political science and history. The methodological basis at the theoretical and practical level provides a comprehensive study of the phenomenon of hegemony in international relations.

Key words: *hegemony, international relations, the hegemonic state, the USA, global relations, power.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Реалії сьогодення свідчать, що ознакою сучасного світу є загострення боротьби за глобальне лідерство на міжнародному рівні. Це пов'язане з кризою політики однополярного гегемонізму, яку проводять Сполучені Штати Америки щодо домінування та їх перетворення на державу-гегемона. Прагнення Сполучених Штатів Америки полягає в бажанні регулювати міжнародні відносини на основі власних уявлень і інтересів. І на сучасному етапі розвитку Сполучені Штати Америки дійсно є справжнім центром влади. Їх роль як країни з глобальними можливостями у створенні світового порядку доволі важко переоцінити.

Актуальність обраної теми обумовлена практичною потребою наукового осмислення процесів, які відбуваються на міжнародному рівні для подальшого прогнозування розвитку вектора міжнародних соціополітичних відносин. У цьому сенсі особливої уваги заслуговує феномен гегемонії Сполучених Штатів Америки, як держави, що являється світовим глобальним лідером. У той же час, реалії сьогодення свідчать про стрімкі зміни в сучасному світі, які в свою чергу привертають увагу наукової академічної та політичної спільноти та спричиняють дискусії про характер і перспективи американської гегемонії. Тому новий погляд на проблему лідерства з точки зору встановлення актуальних тенденцій розвитку міждержавних відносин потребує більшої уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Сучасні дослідження гегемонії як явища міжнародного життя ґрунтуються на традиціях політичного реалізму та його оновленої версії, увібравши творчий доробок таких зарубіжних науковців, як В. Адамсон, Р. Гілпін, Р. Кеохейн, Ч. Кіндлбергер, Р. Кокс, Ч. Краутхаммер, Бр. Крейг, Дж. Мірсахаймер, Дж. Най, Дж. Раггі, К. Реус-Сміт, Н. Фергюсон. Також, вартими уваги є праці Б. Бузан, О. Вевер, Ч. Краутхаммер, Дж. Най, Р.Фут, Й. Венга, К. Бредфорда, Дж.

Уотсона та Дж. Айкенберрі. Щодо вітчизняної літератури, то питання гегемонії у міжнародних відносинах представлено роботами В. Вакулич, А. Гольцова, І. Дудко, З. Зазуляк, О. Квятковської, Л. Мицик, С. Пик, І. Погорської, М. Пурій, Н. Ржевської, Н. Романюк, М. Шепелева, С. Федуняка, А. Худолій. У контексті політичної та економічної глобалізації роль США розглядають Дж. Айкенберрі, З. Бжезинський, С. Гантінгтон, Г. Кіссінджер, Р. Хаас, Ф. Фукуяма. Проте, не дивлячись на доволі великий інтерес до даної проблеми, одним із найбільш дискусійних питань сьогодні є саме питання щодо дослідження гегемонії в теорії та практиці міжнародних відносин. А оскільки практики міжнародної взаємодії свідчать про суперечливий характер забезпечення гегемоністських позицій кожного актора в сучасних умовах, то ідея самого розвитку міжнародних відносин та конфігурації їхньої структури зберігає свою значущість для наукового дискурсу.

Мета статті полягає у дослідженні феномену гегемонічного статусу Сполучених Штатів Америки у міжнародних відносинах. **Завданням дослідження** є вивчення гегемонії в сучасних міжнародних відносинах та дослідження характеру сучасної домінуючої позиції Сполучених Штатів Америки в сучасному світі. **Об'єктом дослідження** виступає діяльність Сполучених Штатів Америки на міжнародній арені, **предметом дослідження** виступає зміст, становлення та реалізація феномену гегемонії у міжнародних відносинах. **Методологічна основа дослідження** має міждисциплінарний характер, що виражається в поєднанні низки підходів і методів теорії міжнародних відносин, політології та історії. Методологічне підґрунтя на теоретичному та практичному рівні забезпечує комплексне дослідження феномену гегемонії в міжнародних відносинах.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Глобальність змін, що відбуваються у світі, дозволяють говорити про трансформацію сучасної системи міжнародних відносин. Так, наприклад світова політика ХХІ століття позначається дією

глобалізації ринкової економіки як структуруючого феномену міжнародних взаємозв'язків на відміну від системи міжнародних відносин ХХ ст., яка будувалася за принципом політичного протистояння відкритої холодної війни та ядерного стримування. Щодо Сполучених Штатів Америки, то їх стратегічною спрямованістю, в умовах сьогодення, є орієнтація на глобальне лідерство та формування нового світового порядку.

На думку відомого американського вченого Дж. Айкенберрі, лідерство – це влада чи сила. Виконувати лідерство означає змушувати інших робити те, чого вони б інакше не робили. Лідерство включає можливість людини прямо чи опосередковано формувати інтереси та впливати на дії іншого [12, с. 390]. Отже, щодо визначення «лідерства» у міжнародних відносинах, то первинно воно означало здатність певної країни впливати на формування міжнародного порядку в цілому або на його окремі фрагменти. Фактично лідерство – це можливість впорядковувати міжнародні відносини. На практиці, з точки зору політичного реалізму, це можливість нав'язати інтерес і реалізувати його за допомогою інших акторів. Загалом непередбачуваність у відносинах між країнами зумовлена багатьма причинами. Важливим фактором є збільшення кількості держав, які володіють ядерною зброєю, а також амбіції деяких світових лідерів. «В той же час вплив і формування інтересів інших не обов'язково має здійснюватися силою», – зазначає Ф. Беллоу, але може здійснюватися і за допомогою ідеологічного тиску [8, с. 5].

Лідерство держави передбачає активну зовнішньополітичну діяльність, спрямовану на пошук оптимальної моделі поєднання державних і національних інтересів та інтересів своїх партнерів. У цьому контексті слід зазначити, що ситуація, в якій існує суб'єкт у системі міжнародних відносин, «який достатньо сильний, щоб встановити основні правила регулювання міжнародних відносин», отримав назву «гегемонія». Термін «гегемонія» походить від грецького *ἡγεμονία* і в перекладі означає – провід, керівництво, тобто – провідна роль якоїсь держави у відносинах з іншими [1]. Історично термін використовувався для звання керівника або воєначальника, намісника, інколи так називали імператора. Використання терміну «гегемон» у системі міжнародних відносин є наслідком нерівного розподілу влади між міжнародними суб'єктами, що спонукає найпотужніших із них до встановлення, підтримки та захисту свого політичного домінування в системі [7, с. 72].

Отже, домінування в міжнародній системі дозволяє Сполученим Штатам Америки впливати на її розвиток і визначати спрямованість суспільно-політичних та економічних перетворень. Реалії сьогодення свідчать, про те, що позицію лідера дуже важко утримувати. Тож, враховуючи динамічну трансформацію системи міжнародних відносин, залишається відкритим питання, чи зможуть Сполучені Штати Америки залишатися сильним і самодостатнім центром глобального впливу в майбутньому [2, с. 112].

У цьому питанні припущення вчених відрізняються лише тим, як довго американці зможуть зберігати свої позиції в сучасній системі міжнародних відносин. Це пов'язано з тим, що сьогодні на світовій арені збільшується кількість важливих гравців, які піддають випробуванню лідерство Сполучених Штатів Америки, а також тих, що сприяють його зміцненню. Однак більшість дослідників сходяться на думці, що Сполучені Штати Америки залишаться найпотужнішою державою світового співтовариства в майбутньому [3, с. 30]. Їх глобальний вплив не матиме аналогів ні серед інших країн, ні серед міжнародних організацій, що забезпечить їм виняткове становище в системі міжнародних відносин.

Згідно позиції відомого американського політолога З. Бжезинського у праці «Велика шахівниця»: «Америка займає домінуючі позиції в чотирьох областях світової влади, які мають вирішальне значення: у військовій галузі Америка має такі можливості, які не мають собі рівних глобальними можливостями розгортання; в галузі економіки залишається основною рушійною силою світового розвитку, навіть незважаючи на конкуренцію в окремих галузях з боку Японії та Німеччини; в технологічному відношенні вона зберігає абсолютне лідерство в передових галузях науки і техніки; в галузі культури, незважаючи на її певну примітивність, Америка користується, особливою привабливістю, зазвичай серед молоді всього світу. Все це забезпечує Сполученим Штатам політичний вплив, близького якому не має жодна держава світу. Саме поєднання всіх цих чинників робить Америку єдиною світовою наддержавою у повному розумінні цього слова» [9].

Аналізуючи вплив факторів на формування позицій Сполучених Штатів Америки у системі міжнародних відносин виокремлюють певні ресурси, що обумовлюють природні конкурентні переваги країни – такі як ресурсне забезпечення, так і ті, що визначають набути – такі як технологічний розви-

ток, наприклад. Тож, розглянемо детальніше вплив деяких з цих факторів.

Перш за все хотілося б акцентувати увагу на тому, що країна має великі площі сільськогосподарських угідь, різноманітний клімат, довгу берегову лінію та достатні водні ресурси. У рейтингу країн світу за вартістю природних ресурсів Сполучені Штати Америки посідають 7 позицію – загальна вартість природних ресурсів оцінюється в 45 трлн доларів, з яких 89% становлять природне вугілля та деревина [10]. Важливим ресурсом сучасної світової економіки, попри роботизацію та технологію виробництва, є людський капітал – і насамперед його якісна структура та продуктивність праці. Сполучені Штати Америки є визнаним світовим центром міграції та концентрацією інтелектуального потенціалу світової економіки. Робоча сила США станом на липень 2019 року становить понад 160 млн осіб (4 місце у світі після Китаю, Індії та ЄС), ринок праці США характеризується низьким рівнем безробіття – 3,7% [14]. Важливим залишається демографічний потенціал країни, особливо зважаючи на тенденцію до збільшення тривалості життя людини.

Додамо, що до найважливіших компонентів могутності держави належить також її науково-технічний потенціал. Сполучені Штати Америки мають найпотужнішу та найефективнішу економіку у світі, яка є головним джерелом світового технічного прогресу та центром виробництва новітніх технологій. Половина нових технологій світу створюється в США, які витрачають вдвічі більше коштів на інформаційно-технологічні потреби у порівнянні з країнами західної Європи. Так, за даними *Forbes*, сім із 10 найбільших технологічних компаній світу є американськими [11]. Загальні витрати США на дослідження та розробки (НДДКР) та впровадження дорівнюють витратам країн G-7.

Завдяки провідним позиціям у світовій торгівлі, володіння найпотужнішими ТНК, здатність надавати значну економічну та гуманітарну допомогу зовнішньому світу, в тому числі шляхом трансформації військового сектора у транспортний, космічний або високотехнологічне виробництво споживчих та промислових товарів, США вдалося забезпечити сталі позиції на світових ринках. Економічне і технологічне домінування США підкріплюється значним військовим потенціалом: однією з провідних світових армій, найбільшими у світі повітряними силами (ВПС США) та другими за величиною військово-морськими силами (ВМС США). Так, наприклад, під час слухань у Конгресі США голова

Об'єднаного комітету начальників штабів генерал Марк Міллі, заявив, що бюджетний запит на оборону у 2024 фінансовому році у безпрецедентному розмірі \$842 мільярди гарантує, що Об'єднані сили залишаться найбільш боєздатними у світі [5] і є головним політичним фактором лідерства США.

До числа важливих показників, що визначають положення країни в міжнародній економічній системі, належить також місце країни в світовій зовнішній торгівлі та міжнародних потоках капіталу. Сьогодні Сполучені Штати й надалі залишаються одним з найбільших експортерів та найбільшим імпортером світу. Слід підкреслити домінування США у світовій валютній системі. Долар Сполучених Штатів Америки є найбільш використовуваною міжнародною та резервною валютою у світі, на нього припадає приблизно 60% світових валютних резервів. І завдяки прямій доларизації, офіційній прив'язці або де-факто валютній прив'язці долар служить валютою або заміником валюти для більшої кількості країн, ніж будь-яка інша валюта [6, с. 32].

Одним із важливих аспектів домінування США у системі міжнародних відносин є й інформаційно-культурний чинник (у сфері кіно й телеіндустрії), який, на думку багатьох вчених є одним із основних складових успіху у розповсюдженні західних цінностей, норм поведінки та інтелектуального сприйняття світу. Американська культурна продукція є найпоширенішою: серед найкасовіших фільмів у світі 29 із 30 найкращих були вироблені американськими продюсерськими компаніями. Вісім з десяти найкращих університетів світу – американські [5]. Також, зазначимо, що основною міжнародною формою спілкування в будь-якому напрямку міжнародного співробітництва в даний час залишається англійська мова. Завдяки поширенню англійської мови відбувається популяризація світового інформаційного простору, а відтак і процес поширення рекламного бізнесу на міжнародний рівень. Країни, офіційною мовою яких є англійська, виробляють 40% світового валового інформаційного продукту. Крім того, більше 80% англомовної рекламної продукції розміщено в глобальній мережі Інтерне [13, с. 99].

Висновки. Розглянувши фактори збереження глобального лідерства США це дає підстави стверджувати, що Америка керує еволюцією міжнародної системи та продовжує залишатися головним актором на сучасній світовій арені. Сполучені Штати Америки є найбільш економічно розвиненою країною з найширшою культурною експансією, яка

концентрує найбільше знань і технологій на своїй географічній та інтелектуальній території. Багаті сировинні ресурси, економіка, унікальне географічне положення країни, – все це дозволяє Сполученим Штатам Америки збирати навколо себе широкомасштабні коаліції та впливати на події які формують теперішнє та майбутнє на міжнародному рівні.

Перевага над іншими країнами за економічними показниками та вигідне геополітичне розташування, правильна зовнішня політика – це все дає можливість Сполученим Штатам Америки почувати себе одним із лідерів у світі. Продовжуючи зберігати свій статус наддержави у XXI столітті за допомогою колосальних ресурсів, Сполучені Штати Америки спрямовують їх на зміцнення своєї могутності. У зовнішньополітичній сфері

Вашингтон відійшов від ролі усталеного світового гегемона й перейшов до тактики лідера, який рішуче захищає Захід. Таким чином, у майбутньому Сполучені Штати Америки збережуть статус наймогутнішої держави світового співтовариства. Протягом тривалого часу весь світ вважатиме Сполучені Штати Америки головним рушієм світової системи глобалізації та країною, яка отримала від цього максимальну користь. На порозі третього тисячоліття можна констатувати безумовне домінування Сполучених Штатів Америки в політичному, соціально-економічному, науково-технічному та військовому аспектах. Вищезазначене дозволяє стверджувати, що Америка очолює процеси модернізації всієї міжнародної системи та відіграє роль головного актора на сучасній світовій арені.

Література:

1. Гегемонія. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/%D0%93%D0%B5%D0%B3%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%8F.html>.
2. Майборода Ю. О. Фактори глобального торговельного лідерства США / Ю.О.Майборода // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, 2019. Вип. 27(1). С. 111–115.
3. Мицик Л. Еволюція глобального лідерства США в сучасній системі міжнародних відносин / Л.Мицик // Історичні і політологічні дослідження, 2019. № 1 (64). С. 29–36.
4. США мають залишитися наймогутнішою державою, щоб уникнути ядерної війни – Пентагон. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3689175-ssa-maut-zalisatisa-najmogutnisou-derzavou-sob-uniknuti-adernoj-vijni-pentagon.html>.
5. США. Історія економічного захоплення світу. [Електронний ресурс]. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/usa-ekonomiczne-zahoplennia-svitu>.
6. Фесенко М. Перспективи збереження лідерства США в постбіполярній міжнародній системі / М.Фесенко // Американська історія та політика, 2016. № 2. С. 31–37.
7. Шепелєв М.А. Концепції гегемонії у сучасній геополітичній науці / М.А.Шепелєв // Грані, 2013. № 8 (100). С. 71–76.
8. Bellou F. Direct and Indirect Leadership: The Case of the US in Bosnia / F. Bellou // University of Cambridge Press, 1998. P. 3–18.
9. Brzezinski Z. The grand chessboard: American primacy and its geostrategic imperatives New York: Basic books, 1997. 240 p.
10. Countries with the most natural resources. Worldatlas. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.worldatlas.com/articles/countries-with-the-most-natural-resources.html>.
11. Forbes. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.forbes.com/sites/jonathanponciano/2022/05/12/the-worlds-largest-technology-companies-in-2022-apple-still-dominates-as-brutal-market-selloff-wipes-trillions-in-market-value/?sh=15ab9b083448>.
12. Ikenberry G. John. The Future of International Leadership / G. John Ikenberry // Political Science Quarterly, 1996. Vol. 111. № 3. P. 385–402.
13. Structures of modern hegemony: the USA case study. The journal of V. N. Karazin Kharkov National University. Issues of political science, 2020. №. 37. P. 96–104.
14. United States Labor Force Statistics Seasonally Adjusted. RI Government. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.dlt.ri.gov/lmi/laus/us/usadj.htm>.

References:

1. Hehemoniya [Hegemony] Retrieved from <https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/%D0%93%D0%B5%D0%B3%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%8F.html>.
2. Mayboroda YU. O. (2019). Faktory hlobalnoho torhovelnoho liderstva SSHA [Factors of the global trade leadership of the USA] Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo, 27(1), 111–115. [In Ukrainian].

3. Mytsyk L. (2019). Evolyutsiya hlobalnoho liderstva ssha v suchasniy systemi mizhnarodnykh vidnosyn [The evolution of global leadership of the United States in the modern system of international relations]. *Istorychni i politolohichni doslidzhennya*, 1 (64), 29–36. [In Ukrainian].
4. SSHA mayut zalyshatysya naymohutnishoyu derzhavoyu, shchob unyknyty yadernoyi viyny – Pentahon [The United States must remain the most powerful country in order to avoid a nuclear war - the Pentagon]. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3689175-ssa-maut-zalisatisa-najmogutnisou-derzavou-sob-uniknuti-adernoj-vijni-pentagon.html>.
5. SSHA. Istoriya ekonomichnoho zakhoplennya svitu [The United States. The history of the economic takeover of the world]. Retrieved from <https://finance.ua/ua/goodtoknow/usa-ekonomiczne-zahoplennia-svitu>.
6. Fesenko M. (2016). Perspektyvy zberezheniya liderstva ssha v postbipolyarniy mizhnarodniy systemi. *Amerykanska istoriya ta polityka*, 2, 31–37 [Prospects for maintaining US leadership in the post-bipolar international system]. [In Ukrainian].
7. Shepyelyev M.A. (2013). Kontseptsiyi hehemoniyi u suchasniy heopolitychniy nautsi. *Hrani*, 8 (100), 71–76 [Shepelev M.A. (2013). Concepts of hegemony in modern geopolitical science. *Edges*, 8 (100), 71–76]. [In Ukrainian].
8. Bellou F. (1998). *Direct and Indirect Leadership: The Case of the US in Bosnia* University of Cambridge Press, 3–18.
9. Brzezinski Z. (1997). *The grand chessboard: American primacy and its geostrategic imperatives* New York: Basic books, 240 p.
10. Countries with the most natural resources. *Worldatlas*. Retrieved from <https://www.worldatlas.com/articles/countries-with-the-mostnatural-resources.html>.
11. *Forbes*. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/jonathanponciano/2022/05/12/the-worlds-largest-technology-companies-in-2022-apple-still-dominates-as-brutal-market-selloff-wipes-trillions-in-market-value/?sh=15ab9b083448>.
12. Ikenberry G. John. (1996). The Future of International Leadership. *Political Science Quarterly*, 111, 3, 385–402.
13. Structures of modern hegemony: the USA case study. (2020). *The journal of V. N. Karazin Kharkov National University. Issues of political science*, 37, 96–104.
14. United States Labor Force Statistics Seasonally Adjusted. RI Government. Retrieved from <http://www.dlt.ri.gov/lmi/laus/us/usadj.htm>.